

ציר זמן

ליבנו וישל יהודית, צללית

1871	גרמניה המאוחדת מעניקה אמנציפציה ליהודים
1917	מלחמת העולם הראשונה מסתימת בתבוסת גרמניה
1933	עליית המפלגה הנאצית לשלטון בראשות אדולף היטלר
1935	חוקי נירנברג (חוקי הגזע)
1938 (נובמבר)	"ליל הבדולח"
1939	פרוץ מלחמת העולם השנייה, הקמת גטאות ומחנות עבודה, ראשית השמדת היהודים
1941	"הפתרון הסופי": השמדה שיטתית של יהדות אירופה
1943	(אפריל) - מרד גטו ורשה
1945	סיום מלחמת העולם השנייה ושחרור מחנות ההשמדה.

מנשה קדישמן, שלכת

שם: יום הזיכרון לשואה ולגבורה
מועד: כ"ז בניסן (כשבוע לפני יום הזיכרון לחללי צה"ל ויום העצמאות)
הורים: היום נקבע על ידי הכנסת ב"חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה", תשי"ט - 1959
מנהגים: עצרת ממלכתית ביד ושם בירושלים בערב יום השואה; צפירת דומיה בת שתי דקות ולאחריה אירועי זיכרון ליד אנדרטאות, בתי ספר, מחנות צה"ל ומוסדות ציבור; מעמד קריאת שמות הנספים כמשכן הכנסת וב"אוהל יזכור" ביד ושם; הורדת דגלי ישראל לחצי התורן; סגירת מרכזי בילויים; משלחות נוער וצה"ל לפולין.
משמעותיות: זיכרון אישי ולאומי; גילויי גבורה; קדושת החיים; קידוש השם; שואה ותקומה.

יום השואה הבינלאומי מצוין ב-27.1, היום בו שוחרר מחנה ההשמדה אושוויץ בידי הצבא האדום.

נתן רפפורט, אנדרטה לזכר מורדי גטו ורשה

מילון שואה

- נוסחו בכנס ועידת המפלגה הנאצית השנתית בעיר נירנברג, ב־15 בספטמבר 1935, ומטרתם הייתה לשלול זכויות אזרח מכל מי שאינו בעל _____ גרמני טהור. בין היתר, אסר החוק על נישואים בין יהודים לבין גרמנים כדי להגן על "הדם הגרמני והכבוד הגרמני".
- באותה עיר עצמה, התקיימו בתום המלחמה סדרת משפטים שנודעו בשם _____ , ובהם נשפטו בידי _____ פושעי מלחמה וראשי המשטר הנאצי.
- השלב הראשון להשגת "הפיתרון הסופי" היה הקמת _____ , שהצפיפות הרבה בהם הרעב ותנאי התברואה הירודים הביאו למותם של רבים שם.
- לאחר הקמת הגטאות דרשו הגרמנים מהיהודים שיבחרו לעצמם הנהלה מרכזית אשר תהיה אחראית לביצוע כל ההוראות והצווים שיוטלו על היהודים. חברי מועצת היהודים נקראו _____ . רבים מהם לא שיתפו פעולה, וחלק אף העדיפו להתאבד מאשר להסגיר יהודים לידי הגרמנים.
- משפט מפורסם אחר נגד פושע המלחמה הנאצי, _____ , נערך ב _____ בשנים 1961-1962, ועורר עניין רב בארץ ובעולם. הייתה זו הפעם הראשונה שפרטי השואה ומוראותיה התפרסמו בארץ בפומבי. אדולף אייכמן היה מהאחראים הראשיים על ביצוע ה" _____ " , הוא נלכד בארגנטינה על ידי ה" _____ " . הוא הוצא להורג בתלייה. זו הפעם היחידה שבוצע גזר דין מוות במדינת ישראל.
- ב 20 בינואר 1942 התקיימה _____ , שבה הוחלט על תוכנית "הפתרון הסופי" של היטלר להשמדה שיטתית של כל יהודי אירופה. _____ - יחידת עילית שהייתה נאמנה ללא תנאי לפיהרר ולמפלגה הנאצית - מונה כאחראי לביצועה.
- _____ היה בתקופת השואה מנהלו של בית יתומים יהודי בגטו _____ .
- הוא חיבר אמנה לזכויות יסוד לכל ילד בעולם, בינהן הזכות לאהבה, לכבוד ולתנאים אופטימלים לגדול ולהתפתח. באוגוסט 1942 באו הגרמנים לקחת את היתומים ואת סגל העובדים למחנה ההשמדה _____ . ידידיו הפולנים של קורצ'ק הציעו לו לעבור לצדם ולהינצל אך הוא דחה את הצעתם, ונותר עם אנשי צוותו וחניכיו ברגעיהם האחרונים.
- " _____ יקרה", כך פנתה _____ ליומנה. ביומן זה היא תיעדה את התקופה שבה הסתתרה מאימת הנאצים יחד עם משפחתה במחבוא בבית ידידיהם ב _____ . לאחר שהמשפחה הוסגרה על ידי אחד משכניה ההולנדים לידי הנאצים, אנה נשלחה עם אחותה למחנה הריכוז _____ , שם מתה והיא בת _____ . אביה ניצל.
- _____ היה המרד היהודי הגדול ביותר שפרץ בתקופת השואה, והיה לסמלה המובהק של ההתנגדות המזוינת היהודית בשואה. הוא החל ב- _____ באפריל 1943, _____ , כשהגרמנים נכנסו לגטו במטרה לחסלו סופית. השתתפו בו כ-800 לוחמים, בעיקר חברי תנועות הנוער השונות שפעלו בגטו, במסגרת שני הארגונים: _____ - (ארגון יהודי לוחם), בפיקודו של _____ , ואצ"י (ארגון צבאי יהודי). באמצעים הדלים שעמדו לרשותם הצליחו המורדים להחזיק מעמד ולעמוד בגבורה מול מכות המלחמה הנאצית במשך _____ תמים כמעט.
- על שער הכניסה למחנה ההשמדה _____ הוצב (ועדיין ניצב) השלט הציני " _____ " . אסירים שיצאו מהמחנה במשך היום לעבודות בנייה או חקלאות הוכרחו לצעוד דרך השער לקול נגינת תזמורת.
- בישראל ובמדינות מערביות רבות, בהן גרמניה, אוסטריה וצרפת נחקקו בשנים האחרונות חוקים נגד _____ . לפי חוקים אלה, אין לפרסם דברים המכחישים את אירועי השואה, או המביעים אהדה לפשעי הנאצים. הפרת הוראה זו מהווה עבירה פלילית, ועונשה מאסר וקנס.
- אנשים שאינם יהודים אשר סיכנו את חייהם ואת בני משפחותיהם בזמן השואה על מנת להציל יהודים נקראים _____ . לכבודם ניטעה ביד ושם שדרה של _____ .
- הוא שמה של "רשות הזיכרון לשואה ולגבורה" שהוקמה בשנת 1953 על ידי מדינת ישראל בעקבות חוק מיוחד של הכנסת, אותו יזם שר החינוך דאז, _____ . שם זה ניתן על פי הפסוק "וַנִּתֵּי לָהֶם _____ יָד וְשֵׁם - טוב מְבִינִים וּמְבִנֹת: שֵׁם עוֹלָם אֶתְּ-לוֹ אֶשֶׁר לא יִכָּרֵת" (ישעיהו נו, 5).

מחסן מילים

משפטי נירנברג / גטאות / מוסד / אי"ל / יודנראט / ירושלים / דם / ועידת ואנזה/ האס. אס. / ורשה / אנה פרנק / אמסטרדם / מרד גטו ורשה / "הפיתרון הסופי"/ חוקי נירנברג / "העבודה משחררת" / חודש / אדולף אייכמן/מרדכי אנילביץ' / אושוויץ / ברגן בלזן / הכחשת השואה / חסידי אומות עולם / יאנוש קורצ'אק/ "יד ושם" / בן ציון דינור / ערב פסח / בְּבֵיתִי וּבְחֻמּוֹתַי /טרבלינקה / קיטי / 16 / 19 / עצים / בעלות הברית /

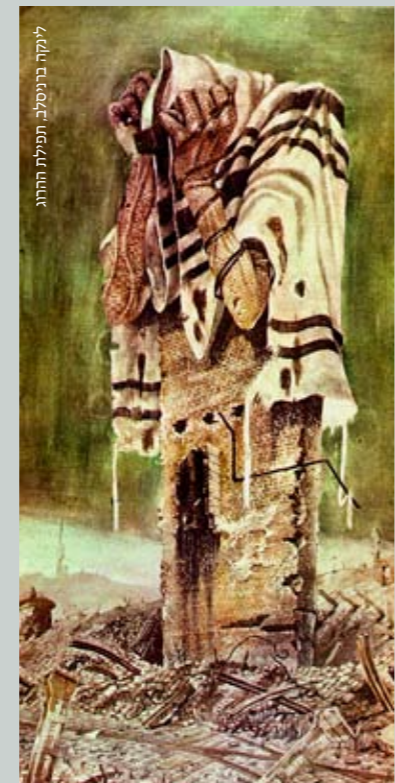
צוואתו של יוסל רקובר

לפניכם צוואתו של **יוסל רקובר**, אשר לפי הסיפור, נמצאה תחובה בתוך בקבוק קטן בגיטו. יוסל, שאיבד את אשתו ואת ששת ילדיו, מתאר את חיבוטי נפשו לקראת מותו המתקרב.

אני מת בשלום, אך לא בספוק; הכול אך לא משועבד; מריר אך לא מאוכזב; מאמין אך לא מתחנן; מאוהב באלוהים אך לא אומר-אמן עיוור שלו.

דבקתי בו אפילו כשהרחיק אותי. שמרתי את מצוותיו אפילו כשיישר אותי על כך. אהבתי אותו, הייתי ונשארתיו מאוהב בו, אפילו כשהשפיל אותי עד עפר, עינה אותי עד מוות, שם אותי ללעג וקלס... ואלה גם מלותי האחרונות אליך, אלוהי הוועם: דבר מכל אלה לא יועיל לך במאוס! עשית הכול כדי שאתאכזב מפך, כדי שלא אאמין בך. אבל אני מת בדיוק כפי שחיותי, מאמין בך באמונה שאין לערערה. ישתבח שמך לעד אלוהי המתים, אלוהי הנקמות, אלוהי האמת והדין, שבמהרה ישוב ויגלה את פניו לְעוֹלָם, וירעייד שוב את אושיותיו בקולו האדיר. ישמע ישראל! ה' אלוהינו ה' אחד! 'בידך ה' אפקיד רוחי'.

- כיצד מצויר יוסל רקובר טרם השמדתו את אמונתו באלוהים?

ליקוח בריסולב, תפילת החתום

יום השואה

אלוהים

בפתח החלון

ערן, תלמיד כיתה י"א, חזר ממסע בפולין במסגרת בית ספרו. המסע וכל התהליך שהתלווה אליו הותירו אצלו רושם עז ועוררו אצלו שאלות נוקבות. הוא החליט לשוחח עליהן עם סבו, ניצול שואה, אדם מאמין, והקשה עליו:

- איך ייתכן בכלל שהתרחש אירוע נורא כל כך בידי אדם?
- איך ייתכן שזני העם הכרמני והעולם כולו עצמו חננו?
- מדוע אלוהים לא התערב? האם ייתכן שהיה לו חלק בכך?
- האם השואה היא עונש, ומהו החטא הנורא כל כך שהביא לעונש כה אכזר?
- איך הסכימו יהודים ללכת אל מותם בהמוניהם ללא התנגדות?
- איך הצליחו היהודים לשמור על כל האנשים שלהם בזוועות לעזרו?
- האם הי"שואה" של העם היהודי היא מיוחדת, או שיש גם עמים אחרים שזכו מ"שואה" (כמו הארמנים למשל)?
- איך אפשר להמשיך להאמין באלוהים אחרי השואה?

השאלות הנוקבות הללו מופנות הן כלפי אלוהים והן כלפי האדם, בניסיון למצוא פשר לפרק כה מחריד בתולדות העם היהודי והאנושות בכלל. ואכן, ערן אינו לבד בשאלותיו. מאז השואה עסוקים אנשי רוח, יהודים ושאינם יהודים, בשאלות גדולות אלה, הנוגעות למקומו של אלוהים, לטבע האדם, לאחריותו למעשיו ולמשמעות ההיסטוריה.

'איפה היה אלוהים בשואה' ו'איפה היה האדם בשואה' תהיינה השאלות שבהן יעסוק גיליון זה.

